

»A tudás kenyér, a nevelés üdítő forrás. Kenyér nélkül hetekig élhetünk, de víz nélkül pár nap alatt szomjan halunk. Ezért fontosabb a nevelés, mint a tanítás.«

»Ne ródd fel bűnül a kisgyermek önzését. Ősi, szent hajtóerő az, hasonlít a vadrózsa élni akarásához. A te feladatod beszemezni azt az önzetlenség nemes rózsáigával.«

»A kis gyermek szíve mélyebb, mint a Csendes-óceán, csak a szeretet mérőónjával tudod mélységeit kitapogatni.«

»Minden nevelő drágakő-műves. Erdességeket lecsiszol, új fénytörési felületeket formál. Értékesebbé, csillogóbbá tehet, de az alapanyagot meg nem változtathatja.«

Egyébként az aforizmák könyvének legszigorúbb bírálója a szerző maga, mikor utolsó aforizmájában azt mondja: »A legtöbb nevelő saját baklövéseiből többet tanul, mint ebből a kötetnyi jó tanácsból.«

gy. á.

ELHÜNYT PEDAGÓGUSOK.

Claparède Ede

Mult év szeptember 29-én halt meg Genfben 67 éves korában *Claparède Ede*, a genfi egyetem lélektan-tanára, a gyermeklélektan világhírű művelője, a híres *Rousseau-Intézet* alapítója és tanára, a *Nemzetközi Pszichológiai Kongresszusok Bizottságának* állandó főtitkára, az *Archives de Psychologie* szerkesztője, az újszerű nevelésnek lelkes kutatója és támogatója, a Magyar Paedagogiai Társaságnak 1930. óta tiszteleti tagja.

Claparède Ede 1873. március 24-én született Genfben. Középiskoláit a genfi kollégiumban végezte. Természettudós akart lenni. Mégis az egyetem orvosi karára iratkozott előbb Lipcsében, majd Párisban, végül Genfben. Lipcsében *Wundt Vilmos* hatása alá került és megismerkedett a kísérleti lélektannal. A genfi egyetemen pedig *Flournoy Tódor* tanítványává szegődött, aki a bölcsélet tanára volt és szintén a kísérleti lélektan felé irányította érdeklődését. Végkép búcsút mondva az orvosi pályának, doktori szigorlatának tárgyául is már lélektani kérdést választott. Fiatalon, 26 éves korában, szerzett magántanári képesítést a fiziológiai pszichológia köréből s ettől az időtől vezette a genfi egyetem lélektani laboratóriumát. 1908-ban rendkívüli, 1915-ben pedig rendes egyetemi tanár lett.

Claparède Ede nemcsak egyik legnevesebb tanára volt a genfi egyetemen, hanem Rousseau születésének kétszázadik évfordulóján 1912-ben *Bovet Péterrel* együtt ő alapította a Rousseau-Intézetet is. Az intézet a neveléstudományok iskolája és az a célja, hogy a nevelő pályára készülőköt tájékoztassa a nevelés összes tudományaiban. Ez az intézet tekintendő ma is az újszerű neveléstudomány középpontjának. A tevékeny iskola elvét nemcsak hirdeti, hanem saját munkájában meg is valósítja. Egy-egy tanár itt csak ritkán ad elő folyamatosan. A hallgatóság megfigyeléseit, tapasztalatait még az el-

vontabb tárgyakban is igyekeznek felhasználni. Az intézet nem kész ismeretek átadását, hanem az ismeretek megszerzésének módjába való bevezetést tartja főfeladatának. A Rousseau-Intézet e szellemének megteremtője és mindvégig egyik éltető lelke éppen Claparède volt. Itt kifejtett tevékenysége alapján vált az újszerű nevelés apostolává.

Könyveiben, előadásaiban az ú. n. *funkcionális* lélektani irányt képviselte. Azt hirdette, hogy a lelki tevékenység nem egy csomó önálló, egymástól független tehetség játékának az eredménye, azaz a lelki jelenségek nem öncélúak, hanem az élet fönntartásához szükséges eszközök, amelyeknek élettani jelentőségük van a személyiség jelene és jövője szempontjából. Ebből a lélektani felfogásból táplálkozik a nevelés folyamatának értelmezése is, amit *funkcionális nevelés* néven ismer a neveléstudomány. A funkcionális nevelés tudatában van annak, hogy a nevelőnek nem szabad a gyermek tevékenységét benső szükségleteitől erőszakosan elválasztania. Mert az ember végeredményben mindig szükséglettől hajtva, érdekből cselekszik. A gyermektől éppen ezért nem kívánhatunk olyan munkát, amely nem felel meg szükségleteinek. A funkcionális nevelés azt tekinteli feladatának, hogy a külső körülmények és a benső szükségletek egybefonódásából adódó helyzetekhez a gyermek alkalmazkodását lehetővé tegye. A funkcionális nevelés alapja a gyermektanulmányozás.

Sokat foglalkozott az értelmi élet jelenségeinek tanulmányozásával. Az értelmesség szerinte keresés, amely három főműveletet foglal magában: kérdést, föltevést és igazolást. Az értelmesség két főformáját a megértésben és a fölatalálásban látja. Az életben és a tudományos munkában ez a két forma a legbenebbben összefonódik és állandóan követi egymást, mint a belélekezés a kilélekezést. Claparédének a gyermeket mindig egy és oszthatatlan személyiségnek mutató felfogásából következik, hogy az egyetlen és teljes értelem fogalmának alapján áll, ellentétben azokkal, akik pl. elméleti és gyakorlati értelemről beszélnek.

Állatlélektani jelenségeket is kutatott. A Rousseau-Intézetet is szerette volna állatpszichológiai laboratóriummal felszerelni, hogy az itt nyert tanulságokat a gyermeki lélek alakításában is kipróbálják és hasznosítsák.

Több lélektani jelenség és törvény felfedezőjének tekinthető. Tőle származik többek között, az a megállapítás is, hogy a kisgyermek szemléletmódja és gondolkodása *szinkrétikus*. Ez azt jelenti, hogy a gyermeknél valamely látott tárgy részleteinek felfogását megelőzi az egésznek vázlatos képe s ebben az összképben az egyes vonások elmosódnak, a lényegesek a lényegtelenekkel keverednek, főleg az esetleges jegyek játszanak benne szerepét, amelyeket a gyermek első tapasztalata a dologból kiemelt. (Ugyanezt fejezi ki Decroly a *globális szemléletmóddal*, Meumann pedig a *fantasztikus-szintézis* elnevezéssel).

Claparède Ede nagyon sok könyvet és még több tanulmányt írt. Tekintélyes és hírneve a neveléstudományban állandóan emelkedett. Több művét fordították idegen nyelvre. Legnagyobbhatású munkájának talán a *Gyermekpszichológia és kísérleti pedagógia* c. kötete tekinthető, amelyet tíz nyelvre

lefordítottak. Magyarra a negyedik kiadás után *Weszely Ödön* ültette át s ez a fordítás a Néptanítók könyvtára 49—50. füzeteként 1915-ben látott napvilágot.

Claparède Ede munkáit az jellemzi, hogy világosak. A szerző teljesen uralkodik a rengeteg anyag fölött és éles logikával csoportosítja mondani-valóit. Nem az az író, aki még az egyszerűt is bonyolulttá teszi. Erős valóságérzéke nem szereti a ködös elméleteket. Bár elsősorban lélekbúvár, de vizsgálódásaiban a nevelés kérdéseit állandóan érinti. Munkái tele vannak nevelési vonatkozásokkal és következményekre való rámutatással.

Claparède Edét életében rengeteg tudományos kitüntetés érte. Többek között 1930-ban a Magyar Paedagogiai Társaság is tiszteleti tagjává választotta. Ez a megemlékezés nemcsak a neveléstudomány világhírű kutatójának szól, hanem az őszinte fájdalom és részvét kifejezője is, melyet Társaságunk e nagynevű tiszteleti tagja elhunytá alkalmával érez.

Jankovits Miklós.

MAGYAR PAEDAGÓGIAI TÁRSASÁG.

Társaságunk 1941. január 18-án tartott rendes felolvasó ülésén *Prohászka Lajos* elnök elnökölt. Az ülés tárgysora ez volt: 1. *Róder Pál* r. t.: *A tanárság továbbképzése, különös tekintettel a korszerű tanügyi igazgatás feladataira.* (Székfoglaló) — 2. *Bognár Cecil* r. t.: *Az iskola.*

1941. február 15-én tartott ülésünkön *Prohászka Lajos* elnökölt. Az ülés tárgya volt: *Péchy Aladár* r. t.: *A német középiskolai reform.*

1941. március 22-én *Prohászka Lajos* elnöklésével tartott ülésünk tárgyai a következők voltak: 1. *vit. Nagy Iván* r. t.: *Erdély egyeteme.* — 2. *Sebes Gyula* r. t.: *A valóság és az eszme szerepe a nevelésben.* (Székfoglaló.)

Kérelem.

Fölkérjük a magyar könyvkiadó-cégeket és a magánosokat is, hogy a kiadásukban megjelenő pedagógiai tárgyú művek egy-egy recenziós példányát a Magyar Paedagogiában való ismertetés céljából a szerkesztőség címére (Budapest, XII., Fery Oszkár-utca 34.) esetről-esetre beküldeni szíveskedjenek.

A Magyar Paedagogia szerkesztősége.

Felelős szerkesztő: *Gyulai Ágost*, felelős kiadó: *Loschdorfer János.*

Ábrám József, Bagó M és Fia Utóda, Budapest, II. Fő-utca 42.

Telefon: 355-854.